

Anna Paulowna
GEMEENTE

Speelvisie

gemeente Anna Paulowna 2009-2012

Anna Paulowna, 10 februari 2009

Samenvatting

De nota 'Speelvisie Gemeente Anna Paulowna 2009-2012' stelt de kaders van het speelbeleid. De speelvisie beschrijft de voorwaarden en normen die een rol spelen bij de ontwikkeling en inrichting van speelruimte in onze gemeente. Ook geeft de nota inzicht in de eenmalige en structurele kosten voor de inrichting en het onderhoud van de speelplekken. Onderdeel van de speelvisie is het Speelactieplan. De speelvisie beschrijft de procedure die wordt gevolgd om jaarlijks dit plan te kunnen vaststellen.

Doel

Het doel van de speelvisie is om over speelruimte te beschikken in de gemeente Anna Paulowna die aansluit bij de behoeften van de verschillende doelgroepen.

Wat is speelruimte?

Speelruimte is de ruimte die kinderen nodig hebben om in de openbare ruimte te spelen. Hierin onderscheiden we formele speelruimte (speelplekken die voor dit specifieke doel zijn ingericht) en informele speelruimte (niet specifiek ingerichte speelruimte zoals parken en stoepen).

Basisvoorwaarden voor de inrichting van speelruimte

Voor de inrichting van de speelruimte hanteren wij de volgende basisvoorwaarden:

- De formele speelruimte moet voldoen aan de wettelijke verplichte veiligheid
- De speelruimte moet een functionele samenhang hebben met de omgeving
- Bewoners en de Jongerenraad worden betrokken bij de ideevorming en planontwikkeling
- De inrichting van de speelruimte is duurzaam

Speelnormen

Wij hanteren vijf speelnormen:

1. Van de beschikbare openbare ruimte is minimaal drie procent bestemd als formele speelruimte.
2. Bij de inrichting van de speelruimte hanteren we drie doelgroepen:
 - a. Doelgroep 1 (0 tot 6 jaar)
 - b. Doelgroep 2 (6 tot 12 jaar)
 - c. Doelgroep 3 (12 tot 18 jaar)
3. De oppervlakte van de speelplek is afhankelijk van de doelgroep:
 - a. Doelgroep 1 (0 tot 6 jaar): 100 tot 500 m²
 - b. Doelgroep 2 (6 tot 12 jaar): 1.000 tot 2.000 m²
 - c. Doelgroep 3 (12 tot 18 jaar): 1.500 tot 6.000 m²
4. Een woongebied wordt ingedeeld in speelzones. Binnen deze speelzones geeft de actieradius aan welke afstand kinderen maximaal afleggen om bij een speelplek te komen:
 - a. Doelgroep 1 (0 tot 6 jaar): één speelvoorziening binnen een straal van 150 meter
 - b. Doelgroep 2 (6 tot 12 jaar): één speelvoorziening binnen een straal van 400 meter
 - c. Doelgroep 3 (12 tot 18 jaar): één speelvoorziening binnen een straal van 1.000 meter
5. De kinddichtheid geeft aan hoeveel kinderen er aanwezig dienen te zijn voor de inrichting van één formele speelplek:
 - a. Doelgroep 1 (0 tot 6 jaar): 50 kinderen
 - b. Doelgroep 2 (6 tot 12 jaar): 100 kinderen
 - c. Doelgroep 3 (12 tot 18 jaar): 100 kinderen en één grotere voorziening voor 500 kinderen

Voor alle woonkernen in onze gemeente zijn op basis van deze speelnormen de speelplekken in kaart gebracht.

Investeren en beheren

Het realiseren en beheren van speelruimte vereist een investerings- en onderhoudsbudget. Is er sprake van het inrichten van een nieuwe speelplek, dan hanteren we de volgende kengetallen per vierkante meter:

- Doelgroep 1: € 101,00
- Doelgroep 2: € 93,00
- Doelgroep 3, grote plaats: € 68,00
- Doelgroep 3, ruimte voor spel: € 57,00
- Natuurlijk spelen: € 52,00

Voor het onderhoud van speelplekken hanteren wij de volgende kengetallen per vierkante meter:

- Doelgroep 1: € 3,00
- Doelgroep 2: € 3,55
- Doelgroep 3, grote plaats: € 1,40
- Doelgroep 3, ruimte voor spel: € 0,40
- Natuurlijk spelen: € 0,65

Werkwijze

Deze nota beschrijft het speelbeleid voor de komende vier jaar (2009-2012). Naast deze nota stelt de raad bij de Voorjaarsnota het jaarlijkse Speelactieplan vast, met daarin de activiteiten en verwachte kosten voor dat kalenderjaar.

Inleiding

De 'Speelvisie Gemeente Anna Paulowna 2009-2012' beschrijft het speelbeleid van de gemeente Anna Paulowna voor de periode 2009 tot en met 2012. Deze nota geeft de kaders en uitgangspunten voor de ontwikkeling van de speelruimte aan. Daarnaast worden in jaarlijkse speelactieplannen de concrete werkzaamheden, prioriteiten en verwachte kosten aangegeven.

De nota is tot stand gekomen met behulp van een document dat als onderlegger heeft gediend, namelijk de 'Speelvisie Gemeente Anna Paulowna 2009-2012' van Grontmij. Dit document is als bijlage toegevoegd bij de Speelvisie Anna Paulowna 2009-2012 en het Speelactieplan 2009-2012.

De nota bestaat uit tien paragrafen. Paragraaf 1 beschrijft wat speelruimte is en aan welke basisvoorwaarden deze moet voldoen. In paragraaf 2 worden de normen voor de inrichting van formele speelplekken beschreven. Paragraaf 3 geeft de huidige situatie in de gemeente per woonkern weer. In paragraaf 4 wordt het belang van burgerparticipatie toegelicht. In paragraaf 5 komt cofinanciering aan de orde. Paragrafen 6 en 7 geven inzicht in de financiële kant van het speelbeleid, namelijk de investeringskosten en de beheer- en onderhoudskosten. Tot slot geeft paragraaf 8 de procedure aan die wordt gevolgd met het jaarlijkse speelactieplan. In paragraaf 9 staat de bron vermeld en paragraaf 10 geeft een overzicht van de bijlagen.

1. Speelruimte

Buitenspelen is voor de ontwikkeling van kinderen van groot belang. Spelen in de buitenruimte geeft kinderen veel vrijheid om door middel van spontane impulsen te reageren op de mogelijkheden en verrassingen die de omgeving hen biedt. Buitenspelen is daarnaast van groot pedagogisch belang, omdat kinderen hier kunnen experimenteren met de eigen vaardigheden op fysiek, cognitief en sociaal-emotioneel gebied. Ook hebben spelende kinderen een toegevoegde waarde voor de leefomgeving, bijvoorbeeld het verbeteren van sociale contacten tussen buurtbewoners en een grotere sociale controle.

De landelijke tendens is echter dat het creatieve spel van kinderen afneemt. Er is meer "gepland" spel gekomen in de vorm van ingerichte speelplaatsen, en dat is jammer. Het creatieve spel is juist belangrijk voor de ontwikkeling van probleemoplossend gedrag. Dat het buitenspelen afneemt, heeft te maken met de afnemende beschikbare ruimte en de afnemende sociale acceptatie van de buurt. Daarnaast neemt ook de beschikbare vrije tijd van kinderen af door deelname aan georganiseerde activiteiten (sport en vereniging), televisiekijken en het gebruik van de computer. Het creëren van een uitdagende en avontuurlijke bespeelbare buitenruimte moet kinderen weer aansporen naar buiten te gaan, hun verbeelding te gebruiken en zich veelzijdig te ontwikkelen.

1.1. Landelijke richtlijnen

Het ministerie van VROM adviseerde alle gemeenten in 2006 om 300 m² per hectare, oftewel 3 procent, van de buitenruimte van nieuwe woonuitbreidingen in te richten als speelruimte. Deze aanbeveling volgde uit een wetsvoorstel om de speelruimte met een landelijke norm wettelijk vast te leggen, omdat de belangen van kinderen het vaak afleggen tegen parkeerruimte of woningbouw. Deze richtlijn is opgesteld door de NUSO¹ en opgenomen in ons speelbeleid (zie ook paragraaf 2.1).

¹ NUSO is de landelijke organisatie voor speeltuinwerk en jeugdrecreatie. NUSO, Speelruimte Nederland, maakt zich sterk voor speelruimtebeleid dat zowel wettelijk gegarandeerd is (normen) als inhoudelijk kwaliteit heeft. NUSO richt zich op een breed terrein met alle speel- en beweegmogelijkheden voor kinderen en jongeren die daarbij horen. Vanuit die visie zet de NUSO zich in voor betere buitenspeelmogelijkheden voor kinderen en jongeren. Dat verbetert de fysieke en mentale gezondheid van kinderen en jongeren én bevordert de leefbaarheid in de wijken (www.nuso.nl).

1.2. Formele en informele speelruimte

In de openbare ruimte onderscheiden we formele en informele speelruimte. Formele speelruimte is specifiek bestemd en ingericht als speelruimte, zoals een speelplek met speeltoestellen of speelaanleidingen, of een veld met bijvoorbeeld doelen en baskets. Informele speelruimte is openbare ruimte die als speelruimte gebruikt wordt maar hier niet specifiek voor is ingericht, zoals trottoirs, plantsoenen, slootkanten of de straat in woonerven.

Onze speelvisie is voornamelijk op formele speelruimte gericht en gaat uit van de NUSO-norm. In bestaande wijken is de formele speelruimte van groot belang, omdat hier vaak weinig mogelijkheden zijn om de informele speelruimte aantrekkelijker te maken of uit te breiden. Bij nieuwe uitbreidingen van (woon)gebieden wordt gezocht naar de mogelijkheden van informeel spelen, zoals in Groenhof (Breezand) of Kruiszwijn (Anna Paulowna). Als er voldoende gelegenheid is tot informeel spelen, zijn er minder formele speelplekken nodig.

1.3. Basisvoorwaarden voor de inrichting van speelruimte

Binnen onze gemeente hanteren wij vijf algemene basisvoorwaarden voor de inrichting van de speelruimte. Deze voorwaarden hebben betrekking op veiligheid, bereikbaarheid, samenhang, betrokkenheid en duurzaamheid.

1. Veiligheid

De speeltoestellen op de speelplekken moeten een veilige technische staat hebben. Dit staat beschreven in de wet "Veiligheid en Attractie- en Speeltoestellen". Hierin zijn de verantwoordelijkheden voor de fabrikant/leverancier en de beheerder vastgelegd.

2. Bereikbaarheid

De speelvoorzieningen moeten veilig bereikbaar zijn voor de doelgroep. Hoe jonger de doelgroep waarvoor de speelvoorziening is bedoeld, des korter dient de afstand tussen wonen en spelen te zijn.

3. Samenhang

De speelvoorzieningen hebben functionele samenhang met de omgeving. Wij stemmen het ontwerp van de speelplek af op de inrichting van de directe woonomgeving.

4. Betrokkenheid

De bewoners worden betrokken bij de ideevorming over de inrichting van de speelruimte in hun woonomgeving. Om tot een breed gedragen en goed plan te komen nemen volwassenen, kinderen en jongeren deel aan dit proces. Hierbij stelt de gemeente per situatie de kaders vast op welke onderdelen de bewoners invloed kunnen uitoefenen.

5. Duurzaamheid

De inrichting van de speelruimte is gericht op duurzaamheid en sluit aan op de principes van duurzaam bouwen. Dit houdt in dat de toegepaste materialen zo min mogelijk milieubelastend zijn (ook in de vervaardiging), een lange levensduur hebben, vandalismebestendig en onderhoudsarm zijn².

² Een voorbeeld van dit streven naar duurzaamheid is het aanpassen van de valondergronden. Nu worden houtsnippers veelvuldig toegepast. Deze houtsnippers vergen veel onderhoud en moeten jaarlijks vervangen of aangevuld worden. Losse ondergronden worden bij hoge gebruiksfrequentie verlopen of weggeschopt, waardoor zij al snel niet meer de wettelijk vereiste dikte voor een valondergrond hebben (bijvoorbeeld onder schommels). Duurzaamheid betekent dan ook dat we streven naar een onderhoudsarme en duurzaam vervaardigde ondergrond, zoals rubbervloeren of kunstgras.

2. Normen voor het inrichten van de formele speelruimte

De inrichting van de formele speelruimte wordt bepaald aan de hand van vijf normen: de NUSO-norm, de verschillende doelgroepen, de oppervlakte van de speelplek, de actieradius en het aantal in de nabije omgeving wonende kinderen.

2.1 NUSO-norm

We hanteren binnen de gemeente Anna Paulowna de NUSO-norm. Dit betekent dat drie procent van de beschikbare openbare ruimte is bestemd voor speelruimte³.

2.2 Doelgroepen

De wensen en eisen die spelende kinderen aan hun omgeving stellen, hangen sterk samen met hun leeftijd. De verschillende doelgroepen hebben behoefte aan verschillende soorten speeltoestellen en beschikbaar oppervlak.

Wij hanteren in deze speelvisie een verdeling in doelgroepen. In de praktijk is deze scheiding niet zo hard en overlappen de leeftijden van de verschillende doelgroepen elkaar: iedere doelgroep is welkom om op iedere speelplek te spelen.

a) Doelgroep 1 (0 tot 6 jaar)

De jongste doelgroep speelt op kleine afstand van huis. Onder begeleiding van volwassenen wordt zo nu en dan uitgeweken naar speelplekken die op een grotere afstand liggen. Zelfstandig spelen gebeurt voornamelijk op straat- en blokniveau. Voor de allerjongsten gebeurt dit in en om het huis zelf. Toezicht van volwassenen is van groot belang.

b) Doelgroep 2 (6 tot 12 jaar)

Kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar gaan meer op ontdekkingstocht. Ze zijn zelfstandig genoeg om zich door de wijk te bewegen en leeftijdsgenoten te ontmoeten. De kinderen zoeken meer risico's en leren deze in te schatten.

c) Doelgroep 3 (12 tot 18 jaar)

Jongeren van 12 tot 18 jaar krijgen naast het feitelijke spelen ook behoefte om elkaar buiten te ontmoeten en te kletsen. Voor hen heeft dit ontmoeten een belangrijke functie in hun ontwikkeling. Ze maken zich op deze leeftijd los van hun ouders en ontwikkelen een eigen identiteit. De jongeren richten zich sterk op leeftijdsgenoten en willen graag bij een groep horen. De openbare ruimte voorziet voor hen in drie belangrijke behoeften, namelijk het claimen van vrijheid, het ontmoeten van vrienden en het hebben van een eigen plek.

2.3 Oppervlakte speelplek

De omvang van een formele speelplek hangt af van de doelgroep waarvoor de speelplek is ingericht. De jongste doelgroep (0-6 jaar) vraagt per speelplek de minste ruimte; een speelplek voor deze doelgroep dient een oppervlakte tussen de 100 en 500 m² te beslaan. De tweede doelgroep (6-12 jaar) heeft een speelplek tussen de 1.000 en 2.000 m² nodig. De derde doelgroep (12-18 jaar) heeft de meeste ruimte voor een sport- en spelplek nodig, namelijk tussen de 1.500 en 6.000 m². Tot slot is er volgens deze norm bij een kinddichtheid van 500 jongeren uit deze doelgroep een grotere voorziening nodig (zie ook 2.5).

2.4 Actieradius binnen speelzone

Voor iedere doelgroep duiden we eigen speelzones aan. De begrenzing van speelzones wordt bepaald door barrières die per doelgroep verschillen. De speelzone voor de jongste doelgroep (0-6 jaar) wordt begrensd door wegen en watergangen, waardoor hun speelzone

³ De formule van de NUSO stelt dat drie procent van de totale oppervlakte van een woongebied dient als buitenspeelruimte, dit is 300 m² per hectare.

zich bevindt op het niveau van het eigen buurtje. De doelgroep van 6 tot 12 jaar heeft daarin een groter bereik. De oudere kinderen (12-18 jaar) hebben minder barrières en verplaatsen zich door de hele woonkern.

Binnen de speelzones is de actieradius per doelgroep van belang. De actieradius geeft de afstand aan die kinderen maximaal vanaf hun huis afleggen om een speelplek te bereiken. Binnen een aaneengesloten speelzone bepaalt de actieradius of er meerdere speelvoorzieningen voor een doelgroep nodig zijn. Voor doelgroep 1 dient er in een straal van 150 meter een speelplek beschikbaar te zijn, voor doelgroep 2 binnen een straal van 400 meter en voor de oudste doelgroep binnen een straal van 1.000 meter.

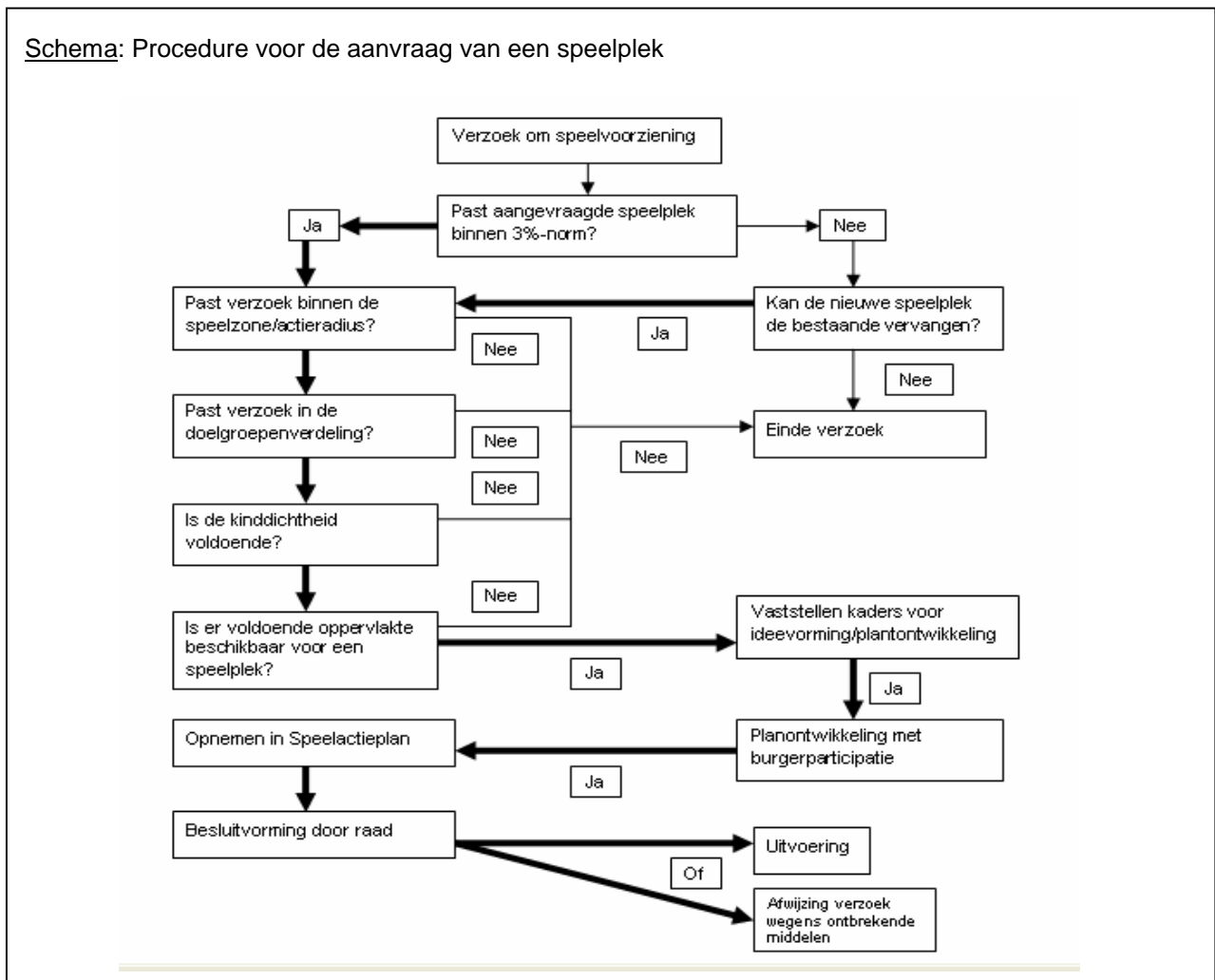
2.5 Kinddichtheid

Er is een minimum aantal kinderen nodig om een speelplek in te richten of te handhaven. De norm kinddichtheid geeft aan hoeveel kinderen er aanwezig dienen te zijn om één formele speelvoorziening in te richten of in stand te houden:

- a) Doelgroep 1 (0 tot 6 jaar): één speelvoorziening per 50 kinderen
- b) Doelgroep 2 (6 tot 12 jaar): één speelvoorziening per 100 kinderen
- c) Doelgroep 3 (12 tot 18 jaar): één speelvoorziening per 100 kinderen die op lokaal niveau ruimte biedt voor sport en spel en één grotere voorziening per 500 kinderen.

De toepassing van deze speelnormen op een aanvraag voor een speelplek, bijvoorbeeld door de buurtbewoners, is zichtbaar is het onderstaande schema. Dit schema beschrijft de procedure voor de aanvraag van een speelplek.

Schema: Procedure voor de aanvraag van een speelplek

3. Inventarisatie van de speelplekken

Hoeveel speelplekken zijn er in de gemeente? Hebben we meer of minder speelplekken dan de landelijke norm? Wat is de staat van onderhoud van de speelplekken en voldoen de speelplekken aan de wensen van de gebruikers? De antwoorden op deze vragen komen aan de orde in bijlage 1 bij deze nota. Daar staan alle bestaande en binnenkort te ontwikkelen speelplekken in onze gemeente per woonkern aangegeven. Deze speelplekken zijn aan de hand van de vijf speelnormen (zie hoofdstuk 2) in kaart gebracht.

4. Burgerparticipatie

Participatie van de bewoners en instellingen is bij het ontwikkelen en in stand houden van een speelplek van essentieel belang. In eerste instantie omdat de wensen van de bewoners mede input leveren voor de inrichting van de speelplek. Daarnaast is het een gegeven dat als bewoners in een vroeg stadium meedenken over de realisering van een speelplek, er een gevoel van betrokkenheid ontstaat waardoor bewoners zich ook verantwoordelijk voelen voor de speelplek. Ook kunnen verschillende instellingen invloed uitoefenen en zo de leefbaarheid van de woonomgeving bevorderen.

Uitgangspunt van dit participatieproces is dat de gemeente vooraf een aantal uiteenlopende ideeën binnen de vastgestelde randvoorwaarden uitwerkt (zoals budget en beheer), en daarmee in overleg treedt met de bewoners en betrokken instellingen. De bewoners krijgen zo een idee over wat er allemaal mogelijk is. Hierbij is het belangrijk om naar de bewoners te luisteren, maar ook om hun wensen ter discussie te stellen en deze om te buigen wanneer deze niet passen binnen de speelvisie. De uiteindelijke beslissing over de inrichting van de speelruimte en de keuze van de speeltoestellen en -aanleidingen nemen college en raad⁴. Bij de planontwikkeling wordt de burgerparticipatie geëvalueerd.

5. Cofinanciering

Naast participatie van instellingen in het ideevormingsproces, zoeken we ook partijen voor cofinanciering van de investeringskosten. Instellingen kunnen hun maatschappelijke betrokkenheid concreet maken door mee te denken en (mede) te investeren in de speelvoorzieningen in een wijk.

6. Investeringsgetallen

Om een indicatie te geven van de kosten die de inrichting van een speelplek met zich meebrengt, is een berekening gemaakt van de investering voor een gemiddelde inrichting aan de hand van eenheidsprijzen. Het complete berekeningsschema is te vinden in het bijlagedocument van Grontmij.

Doelgroep	Eenheidsprijs per m ²
Doelgroep 1	€ 101,00
Doelgroep 2	€ 93,00
Natuurlijk spelen	€ 52,00
Doelgroep 3, grote plaats	€ 68,00
Doelgroep 3, ruimte voor spel	€ 57,00

N.B. Het inrichten van een speelplek voor doelgroep 1 (100-500 m²) kost dus tussen de € 10.100,00 en € 50.500,00.

⁴ Het ontwikkelen van een speelplek aan de Merellaan in Wieringerwaard is pilot voor de toepassing van deze werkwijze.

7. Onderhoudskosten

Naast de eenmalige investeringskosten, zijn aan iedere speelvoorziening ook structurele kosten verbonden. Jaarlijks worden alle speelplekken in de gemeente geïnspecteerd en onderhouden. Onderstaand schema geeft per doelgroep de gemiddelde kosten voor beheer en onderhoud per vierkante meter van een speelplek aan.

Doelgroep	Eenheidsprijs per m ²	Eenheidsprijs per m ² met omrekeningsfactor 0,05
Doelgroep 1	€ 60,00	€ 3,00
Doelgroep 2	€ 71,00	€ 3,55
Natuurlijk spelen	€ 13,00	€ 0,65
Doelgroep 3, grote plaats	€ 28,00	€ 1,40
Doelgroep 3, ruimte voor spel	€ 8,00	€ 0,40

N.B. De kosten voor inspectie en onderhoud van een speelplek van 150 m² voor doelgroep 1 bedragen jaarlijks € 450,00.

De eenheidsprijs per doelgroep is een optelsom van de investeringskosten gelijk aan de berekening voor de inrichting, maar exclusief de kosten voor de terreininrichting. In de derde kolom staan de beheerkosten op basis van de aanname dat deze jaarlijks vijf procent van de aanlegkosten bedragen (omrekeningsfactor 0,05).

8. Speelactieplan

Onze speelvisie geeft de kaders en uitgangspunten aan voor de ontwikkeling van de speelruimte in onze gemeente. Jaarlijks stelt de raad een speelactieplan vast. In het speelactieplan staan de prioriteiten van het speelbeleid aangegeven voor de duur van een kalenderjaar. De werkzaamheden betreffen bijvoorbeeld het vervangen van de valondergrond door rubberen tegels of kunstgras, het opwaarderen van speelplekken, het inrichten van nieuwe of het opheffen van bestaande speelplekken. Deze werkzaamheden zijn gekoppeld aan burgerparticipatie, zoals beschreven in paragraaf 4. Het Speelactieplan geeft ook een nauwkeurige berekening van de verwachte investerings- en onderhoudskosten (zie bijlage 2). De raad kiest op grond van het beschikbare budget welke activiteiten worden uitgevoerd en welke activiteiten opschuiven in de tijd.

9. Bron

'Speelvisie Gemeente Anna Paulowna 2009-2012. Bijlage bij Speelvisie Anna Paulowna 2009-2012 van Grontmij (2008) en Speelactieplan 2009-2012'

10. Bijlagen

- I. Inventarisatie van de speelplekken per woonkern
 - A. Anna Paulowna
 - B. Breezand
 - C. Van Ewijkcksluis
 - D. Wieringerwaard